D·N
2/7 1952

Klara ord från Sverige

Den svenska svarsnot som i går överlämnades till den ryske ambassadören är utomordentligt genom sin klarhet, öppenhet och skärpa. Oberoende av alla meningsbrytningar rörande vår utrikespolitik bör det fastslås att den svenska regeringen i detta fall uppträder med en bestämdhet och en energi som motsvarar den nationella opinionen och i utlandet bör vinna förstående och respekt.

Beträffande Catalinaplanet, som nedskots den 16 juni, avviser den, svenska regeringen de i ryska noter av den 17 och 19 juni gjorda påståendena, enligt vilka planet dels skulle ha befunnit sig inom den sjögräns på vilken Ryssland gör anspråk, dels ha öppnat eld mot inskridande ryska plan. Noten konstaterar att de svenska plan som spanade efter den försvunna DC 3:an aldrig kommit närmare det ryska landterritoriet än femton sjömil; den konstaterar också, med tydlighet, att ingen av de allitierade övertygande redogörelse, att talet om eldgivning från svensk sida "faller redan på det tekniska faktum att planet var obeväpnat".

Beträffande DC 3:an, som med åtta mans besättning försvann den 13 juni, framhålles att efter den ryska noten den 24 juni — som hävdar att frammande plan avvisats förstnämnda dag vid kränkning av den ryska sjögränsen — det måste anses klart att även i detta fall ryska militärflygare varit skyldiga; det betonas också att planet vid den av ryssarna angivna tidpunkten befann sig minst 45 sjömil från det område där det enligt den ryska förklaringen skulle ha nedskjutits. Även detta plan var obeväpnat. Svenska regeringen utsträcker den protest och de yrkanden om gottgörelse som redan framställts rörande Catalinaplanet till beskjutningen av planet av typ DC 3.

Till dessa klarlägganden knyter sig några uttalanden som är verkningsfulla i sin riktighet och sin fasthet. Den ryska uppgiften att Catalinaplanet skulle ha vägrat lyda en uppmaning att landa på ryskt flygfält benvarma motiverades med att det icke skulle ha funnits någon som helst anledning för det svenska planet att efterkomma en sådan order, eftersom det befann sig över ostridigt internationellt vatten", och till dessa ord läggs en deklaration som det finns skäl att starkt understryka: "Svenska militärflygplan har självfallet full frihet att flyga över fritt hav och kommer att i framtiden liksom hittills bevaga sig av denna rätt." I samband härmed påpekas att Ryssland i själva verket av de avgivna noterna att döma erkänner denna grundsats. Ryssarnas har nämligen, har det påtalats, ett visst händelseförlopp för att söka värja sig mot de svenska anklagelserna. Av mindre vikt, men effektiv i sin knapphet är erinran om att Ryssland — som påtalats sig aldrig kränka andra staters gränser — vid två tillfällen erkänt överflygningar i Karlskronaområdet.

Ytterligare ett par moment i noten bör framhävas. Det förklaras att "den svenska allmänheten är med rätta upprörd över dessa upprepade övergrepp mot svenska flygplan". Och det sägs ifrån att den svenska regeringen har gått i att det ryska utrikesministeriet skall ta del av det framlagda bevismaterialet och undersöka frågan "en förnyad, genomgripande undersökning".

Om Ryssland vidhåller sin uppfattning, yrkar Sverige på anlitandet av en internationell procedur, anmärkt genom den internationella domstolen Haag, eventuellt en undersökning av fakta genom en internationell kommission, såsom 1907 års Haagkonvention föreskriver. Det kan diskuteras om inte en omedelbar händelse till Förenta nationerna hade varit ett bättre lösning. Under alla förhållanden måste förutsättas att en sådan händelsedom sker till Rysslands avvisas det svenska förslaget. Att Ryssland kommer att avvisa kan anses givet. Brott, högt och motanklagelser har kännetecknat Rysslands upprädande i denna konflikt liksom i så många andra. Svenska regeringen har talat ut, och det är vi alla tacksamma för.

Smör och bilar

Den svenska överskottsproduktionen på smör har under senare år blivit allt svårare att avsätta på världsmarknaden, trots att priserna vid export är väsentligt lägre än de som betalas inom landet. Vid handelsförhandlingarna lägges nor betydande ansträngningar för att placera kontingenter av det svårsålda smöret — i Schweiz, Kanada, Finland, Tjeckoslovakien och Rysland har man sålunda funnit mer eller mindre tillfälliga marknader. Den traditionella marknaden, Västtyskland, har blivit allt krävande de båda senaste åren, vilket delvis hänger samman med att tyskarna själva ökat sin smörproduktion. För ett år sedan höjde de smörtullen till 25 procent, vilket givetvis var ett hårt slag för den svenska smöreksporten.

Som en motåtgärd från svensk sida bestämdes att importen av vissa tyska varor skulle nedskäras med femtio procent i avvaktan på att tyskarna skulle sloppa tullhöjningen. Främst drabbades den stora importen av bilar. Annu har det emellertid inte blivit någon tullättnad för smöret, men för att importen av bilar inte helt skall stoppas innevarande halvår har man hittat på ett speciellarrangemang, som innebär att bilimporten från Tyskland bidrar till att finansiera förlusten på den svenska smöreksporten. Inte mindre än fem procent av värdet på de importerade tyska bilarna skall tillföras smöreksporten. Frågan är nu vem som skall betala dessa fem procent — de tyska bilfirmorna, de svenska importörerna eller dom bilköpande allmänheten. Förmodligen blir det något skiftande lösningar, i sista hand beror det på priskontrollnämndens ställningstagande var beslastningen kommer att läggas för den händelse tyskarna — som sannolikt är — vägrar att pruta på sina exportpriser. Man kan förutse att åtminstone en del av kostnaderna kommer att tas ut i form av höjda bilpriser på den svenska marknaden. Då uppstår den underliga situationen att en särskild grupp medborgare — bilköparna — tvingas att betala något som gott kan karaktäriseras som en extra skatt för att stödja den svenska smörproduktionen. Är inte denna grupp tillräckligt hårt beskattad utan att belastas med sådana kostnader?

Tidskriften Svensk Handel reagerar med rätta mot arrangemanget. Dylika åtgärder bör måste bestämt avvisas, heter det. "De innebär ju att vid sidan av det allmänna jordbruksstödet konsumenterna kan komma att få betala extra tributer till jordbruket vid köp av olika importerade nyttigheter." Tidskriften befarar också att statsmakternas strävan för att placera jordbruksprodukter på den utländska marknaden kan omöjliggöra även ka handelsförhandlingarna till nackdel för annan svensk export. "Att binda arbetskraft och kapital för en konstgjord produktion för export av t. ex. smör — en export, som visar sig allt svårare att upprätthålla ju mer normala tiderna blir — till förfång för annan export som har större naturliga förutsättningar, kan givetvis ur samhällsekonomiska synpunkter icke anses motiverat."

Att det svenska jordbruket aldrig fått löfte om ett exportstöd för sina produkter, 1947 års beslut förutsatte att produktionen skulle begränsas till att täcka den svenska marknadens behov. Det får räcka med att personna hålls uppe på hemmamarknaden; man kan inte begära att konsumenterna också skall betala exportförlusterna. Det är jordbrukets egen sak att anpassa produktionen så att den motsvarar den svenska marknadens behov eller också att själv svara för förlusterna. Det senare uppkommer vid överproduktion.

Fem miljarder kronor har sparats förlorat

enbart på de två senaste årens kraftiga försämring av penningvärdet. Siffran, som redovisades av företrädare för våra försäkringsbolag vid en uppvaktning hos statsministern, hänför sig till livförsäkringar och banktilgodohavanden. Förlusten är skrämmande stor, och redovisningen kommer säkert som en chock för det stora flertalet, som kanske inte riktigt klargjort för sig följderna av den alltför slappa ekonomiska politik som regeringen bedrivit under senare år. Är Sköld framhöll nyligen på partikongressen att regeringen för ett par år sedan stod inför valet mellan en kreditåtstramning med eventuella konsekvenser för sysselsättningen och en inflationistisk utveckling. Man förordrog den senare, som innebar att till de utländska priserna stegringarna också kom en kraftig inhemsk prisstegringsvåg, som gjorde att penningvärdeförsämringen i vårt land blev mera långtgående än på de flesta andra håll.

Hur stor del av miljardförlusterna som kunnat undvikas om regeringen valt en annan väg är omöjligt att fastslå. Det räcker emellertid att konstatera att regeringen här har ett ansvar som det inte går att komma ifrån. Man skall heller inte bortse från det faktum att särskilt småspararna drabbats hårt — människor som satt undan ett litet kapital för ålderdomen eller som är efter för betalat sina försäkringspremier. På något är har de genom värdeminskning förlorat omkring en fjärdedel av kapitalet. Det är bestämt inte opåkallat att försäkringsbolagens företrädare hos regeringen anmäler sitt bekymmer för utvecklingen. Sakner denna förmågan att trygga penningvärdet, går det heller inte att med framgång få människor att satsa på livförsäkringssparandet.

PRESSGRANNAR

Passfriheten inom Norden ser ut att bli ett faktum fr. o. m. 12 juli. Svenska regeringen har i varje fall beslutat i saken. Åtgärden är beroende av att även Danmarks och Norges regeringar tar samma ståndpunkt, men allt talar för att så kommer att bli fallet. Upsala Nya Tidning (fp) hälsar med tillfredsställelse detta framsteg på det nordiska området:

Passfriheten är ett av de påtagliga resultaten av strävandena att föra de nordiska folken närmare varandra. Det finns skäl att anta att det nordiska samarbetet även i fortsättningen skall kunna notera liknande vackra framgångar. Det utan ofälighet väntar man på nästa exempel på att förebrukare för den skandinaviska slagtgruppen strävar. Det är nämligen så att samarbetets något knaggliga väg. De skillnaderna länderna har hittills vagat visa varandra ett större mått av förtroende än vanligt är bland folkterna i allmänhet — ett förhållande som väckt tillbörlig internationell uppmärksamhet.

Kravet att vårt jordbruk måste drivas så rationellt som möjligt är en rimlig synpunkt; man kan knappast kräva samhälleta skydd för ett förlegat och arbetsligt jordbruk, menar Skånska Dagbladet (fp):

Jordbrukarna är också, såsom jordbruksministern underströk, helt eniga om att prisstödet endast kan anpassas till ett jordbruk, som följer med i den ekonomiska och tekniska utvecklingen.

Men den kritik, som gärt gällande, att det svenska jordbruket skulle vara efterblivet och irrationellt, har sannerligen varit ute i egnet vidder. Naturligtvis vill ingen påstå, att vi skulle vara färdiga med jordbrukarationaliseringen. Det återstår mycket att göra ännu. Och det kommer att bli gjort, ty bordbrukarna är givetvis intresserade av att effektivisera produktionen så mycket som möjligt. Jordbruksministern erinrade i sitt örkelljungsföredrag om att den svenska verdbruksrationaliseringen sannerligen inte står tillbaka för industrinäringarnas rationaliseringsiver.

Tidningen lyckas helt förbigå det centrala problemet att taken i den nya prisöverenskommelsen inte är vitt vad man räknade med 1947. Det betyder att mekaniseringen kommer att bildas, om inte en betydande sammanslagning av brukningsdelar äger rum.

Kommunistpressens krumelurer om provokation i spionaffären fortsätter. Det senaste är en historia i Norrskenaflamman (k) om samarbete mellan Fritjof Enbom och Dagens Nyheter:

Redan 1940 var Dagens Nyheters politiske redaktör Leif Kihlberg i kontakt med bl. a. Fritjof Enbom och diskuterade med honom upplägningen av en propagandaaktion pant) mot kommunisterna i Norrbotten. Vid ett diskussionsmöte i Uppsala hösten 1940 lästa hr Kihlberg upp ett brev från en av ideologiskt och politiskt lämnat kommunisterna. Han ville inte nämna, namnet på brevskrivaren, men ansåg tyske på att brevet var undertecknat av Fritjof Enbom, som redan 1940 blev ett smutsigt verktyg i den provokatoriska politiken mot kommunistiska partiet. Vid ett diskussionsmöte i Luleå samma linje som Enbooms härsenaste fantasier inför dagen att allt vitt vad man räknade med 1947. Det betyder att mekaniseringen kommer att bildas, om inte en betydande sammanslagning av brukningsdelar äger rum.

Kommunistpressens krumelurer om provokation i spionaffären fortsätter. Det senaste är en historia i Norrskenaflamman (k) om samarbete mellan Fritjof Enbom och Dagens Nyheter:

Redan 1940 var Dagens Nyheters politiske redaktör Leif Kihlberg i kontakt med bl. a. Fritjof Enbom och diskuterade med honom upplägningen av en propagandaaktion pant) mot kommunisterna i Norrbotten. Vid ett diskussionsmöte i Uppsala hösten 1940 lästa hr Kihlberg upp ett brev från en av ideologiskt och politiskt lämnat kommunisterna. Han ville inte nämna, namnet på brevskrivaren, men ansåg tyske på att brevet var undertecknat av Fritjof Enbom, som redan 1940 blev ett smutsigt verktyg i den provokatoriska politiken mot kommunistiska partiet. Kihlberg i vittnesbåset i stället för i rättelsedamotolen vore sebert agnat att skingra många mystiska punkter i den s. k. Enbomsaffären, som inte annat är än svindel och provokation i jätteformat.

Anslagen är det riksdagsman Helmer Holmberg — deltagare i den åsyftade Uppsaladiskussionen — som i ett beredskat ögonblick har hittat på det här för att

KULTURHISTORISKA HEDERSSKULDER

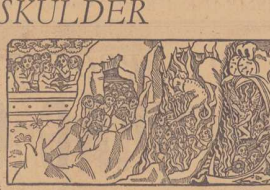

Skärseden. Träsnitt ur en latinsk upplaga av Birgittas "Uppenbarelser" utgiven i Lübeck 1492.

I dag avslutas serien "Litterära omvälderingar" med en artikel av fil. lic. Magnus von Platen, som riktar uppmärksamheten på fyra stora, men relativt förbisedda svenska författarpersonligheter.

DEN SVENSKA kulturhistoriens största gestalter har den svenska kulturhistorien ägnat det minsta intresset! Det är en tillspetsad paradox. Trubbar man av tillspetsningen och nöjer sig med att säga att några av våra mest betydande namn — bl. a. flera av våra få internationellt berömda — helt eller delvis nonchalerats av forskningen, så är det inte längre en paradox, utan ett enkelt konstaterande av faktum. Men: till bevis!

Först i raden står *Birgitta*. Det är överflödigt att orda om hennes betydelse — "den skandinaviska medeltidens största gest", "en av Sveriges yppersta prosaister", "vår mäktigaste kvinna" har hon kallats, och omdömena innehåller inte många överord. Hennes levnad i katolska länder, hennes skrifter liksa allistar av hennes trosföreträder, hennes orden består, flera biografiinkister är fortfarande verksamma. Men hur förvaltas hennes arv i Sverige?

Det första man vill efterfråga är en modernt biografi. Ypperliga specialstudier finns bl. a av K. B. Westman och Salomon Kraft. Böskrra, populära biografier har författats av Emilia Fogelklou och Toni Schmid; ingendera gör anspråk på att uttömma ämnet varken i djup eller bredd. Större biografier finns. De är samtliga utförda av utlänningar. Den första, och starkt förädlade undersökningen gjordes 1863 av en dansk, F. Hammerich. Den störste levnadsteckningen är skriven av en franskya, grevinnan de Flavigny. Hennes bok är en devot skrämmaning, som kritserades redan när den kom ut 1892. Till sist Johannes Jörgensens "Den heliga Birgitta af Vadstena" (1941—43); den har översatts till svenska. Det är en så kallad romantiserad biografi, vilket innebär att den bygger på roman eller biografi. Dessa är de viktigaste verken inom Birgittaforskningen.

Är det alltså illa ställt för den som vill läsa något o:m Birgitta, så är det vida värre för den som vill läsa något av henne. E. Steffen utgav 1909 hennes "Uppenbarelser" i urval och översättning. Urvalet omfattar en knapp femtedel av hennes produktion. Översättningen är tung och förlåtad; boken kan för övrigt numera endast få antikvariskt. Tänke man sig nu någon olyckaligt vetgirig person, som t. ex. tänker göra sitt eget urval eller kanske till och med vill i sin helhet läsa denna författarinna, som kallats vår märkligaste, så står två möjligheter honom till buds. Antingen går han till den latinska grundtexten; det finns ingen svensk upplaga, men det finns flera utländska, och den bästa är utgiven i Rom — är 1628! Eller också går han till den stora svenska översättningen; det finns nämligen en sådan. Den har bara fyra huvudsakliga fel: den är ofullständig, fri och verkställd på 1300-talet. Den är alltså avfattad på fornsvenska, och man måste ha bedrivit universitetsstudier i nordiska språk för att kunna läsa den. Vatet står alltså mellan en 200-årig latinsk edition och en 600-årig svensk. Man undrar vad Birgitta, den oklvidlsmoderna mästarinna, skulle ha sagt om hon uppsteg ur sin grav.

Efter Birgitta sållar sig *Johannes Magnus* till de förnummades klagokör. Vår sista katolska ärkebiskop — han dog i Rom 1544 — och siste Olaus Magnus, bygger sin bemmelse på sin stora latinska historien om alla göta- och svearkungar" (1554). Detta verk är en dikt, som utger sig för att vara historia, en äventyrsroman, som presenterar sig som svensk rikshistorie. Och ändå har en känsmare kunnat fastslå "att ingen bok av en svensk författare utövat ett större inflytande på vår nations föreställningsliv och öden" (J. Nordström). Den fantastiska och eggande skildringen av hur avsnekarna en gång kuvat Asien, krossat Rom och underlagt sig större delen av Europa har präglat kulturlivet från Gustav Vasas dar till Karl den stores. Generalli återkommer den — i likprecklingar, hyllningsdikter och officiella kungtävelser. Intet arbete har från litteraturhistorisk synpunkt haft ett starkare och varaktigare inflytande. Men viktigare är dess rent historiska betydelse. Verket upptfattades av det härskande skicket med envaldakungarna i spetsen som ett budskap — manande och förpliktande — att återupprätta Sveriges forna storhet. 150 års expansiva politik står i ett olösligt beroende av Johannes Magnus' bok. Den bildar det ideologiska underlaget för stormaktstidens erövringskrig.

Den har placerats in i sitt sammanhang av Johan Nordström i en kort, men glänsande uppsats, — "Götisk historieromantik". För övrigt tystnad. Någon egen undersökning har inte beskärts detta verk. Någon närmare studie över dess källor och inflytande finns inte. Johannes Magnus' levnad har inte tecknats ens i anspråkslösaste uppsatsformat.

Behöver drottning *Kristina* presenteras? Ja, förmodligen — inte drottningen, men väl författarinnan. Som sådan är Kristina okänd, och ändå en av de mest egenartade i vår litteraturhistoria. Sitt skriftställarskap utvecklade hon under sina sista år i Rom på 1680-talet. Hon skrev alltid på franska, som hon behärskade som sitt modersmål. Hon har efterlämnat en omfattande, ofullbordad självbiografi, "Drottning Kristinas levnadsteckning, dedicerad till Gud". Den finns inte tillgänglig i någon modern edition, än mindre är den översatt trots att den måste räknas till våra viktigare biografiska dokument. Annu intressantare är

Drottning Kristina. Porträtt av Sebastien Bourdon.

vad som utgör största delen av hennes produktion: hennes 1.300 aforismer. För den som vill lära känna Kristina, verkligen sätta sig in i hennes tankevärld och förstå hennes handlingssätt, är dessa aforismer den bästa vägledningen. De är starkt personliga. De är dramatiska händelserna i hennes liv — tronavsägelsen, landflykten, övergången till katolicismen, mordet på Monaldeschi — har givit stoff till många reflexioner. Om åtskenskapet har hon präglat flera författfulla och ironiska sentenser, men hennes tankar om kärleken formar sig tryts hennes knappa, klara stil till lyriska hymner, enradiga prosapoem. En lidelsefull natur talar ur de maximer som handlar om hat och hämnd. Just denna obändiga individualism närmar henne till nutidsmänniskan. Hon är på sätt och vis den modernaste av våra äldre författare; hon talar inte samma språk som vi, men ett språk som vi förstår. Det är ytterst beklagligt från både historisk och litterär synpunkt att hennes skrifter har blivit så lite beaktade. De är också svåra att få tag på i sin originalversion. Moderna är de även av det enkla skälet att de är så gott som otillgängliga — och mycket otillfredsställande om — för 200 år sedan.

Birgitta, Kristina och i viss mån Johannes Magnus hör till våra internationella berömdheter. Inför samtliga konstaterar man en genant disproportion mellan det intresse de har ägnats av sina landsmän och det som de blivit föremål för utomlands. De största verken om Birgitta var skrivna av utlänningar; för närvarande är österrikiskan Toni Schmid författare till en svensk forskningen. Samtliga originalupplagor av "Uppenbarerlserna" är tryckta utomlands, låt vara i två fall på svenskt initiativ. De har också mer eller mindre fullständigt överflyttats till tyska, franska, engelska. Det viktigaste bidraget till Johannes Magnus' biografi har lämnats av tysken Buschbell, som under en mansålder samlade hans och broderns brev. Kristinas aforismer föreligger i utländska översättningar, som är yngre och bättre än den svenska.

Emanuel Swedenborg. Porträtt av Per Krafft d. ä.

Mest uppseendeväckande är dock denna disproportion när det gäller *Emanuel Swedesborg*. Ingen har som han fått känna på hur det är att vara profet i sitt fädernesland. Det intresse som han omfattas med utomlands, i synnerhet i anglosaxiska länder, belyses bäst av följande uppgift: 1938, till 250-årsdagen av hans födelse, utgav Penguin Books hans stora arbete "Himmel och helvete" i sin billighetsserie. Upplagan såldes i 50.000 exemplar. Den svenska intresset belyses bäst av följande uppgift. När professor Fleijel gav sin i övrigt ypperliga skildring av perioden 1680—1772 i "Svenska kyrkans historia" (1935, del 5) tillägnades Swedenborg lika många sidor som hemmahuteren Arvid Gradin. Vad den senare uträtttat för stordåd tordenas av nutidens fråga i en allmänbildningstävlan.

När det gäller arbeten om Swedenborg är det svårt att hitta några visade till utländska verk. Den största biografin är skriven av en dansman, Tafel, och den är givit den mest omfattande materialsamlingen till Swedenborgs levnad, och den tycks ha kommit en E. Benz kom 1948 med en utomordentligt stor och fin monografi, det verkliga standardverket. Det detta kan svenskt forskning egentligen bara ställa ett verk, Martin Lamms bok (1915) om det har dock redan hunnit få en dryg mansålder på nacken. Något modernare arbete existerar ej, och Signe Toksvigs i omfång överdrivna levnadsskildring fyller inte luckan.

Annu dystrare ter sig situationen om vi övergår till Swedenborgs skrifter; enda ljuspunkt är H. Bergstedts urval i översättning från 1925. Swedenborg skrev på latin, och jag skall därför endast beröra vilka översättningar som finns. Uppgifterna har hämtats ur Kungl. bibliotekets katalog som förtecknar den största Swedenborgssamlingen i Sverige. De engelskspråkiga översättningarna upptar 370 katalogblad, de svenska 110, de tyska 70. Siffrorna är misvisande — de utländska samlingarna är givetvis mycket ofullständiga jämfört med den svenska. Swedenborgs samlade verk har två gånger utkommit i engelsk översättning — svensk motsvarighet saknas. Flera av Swedenborgs största arbeten är över huvud taget inte översatta till vårt språk. Andra äger vi blott i mycket föråldrade förvsvenskningar — mellan 75 och 150 år gamla. För nästan samtliga gäller att de är filologiskt, litterärt och typografiskt utomordentligt otymplliga. De är mestadels utförda av swedenborgianer, och deras gärning vittnar om större trohet mot läran än mot texten. Att Swedenborg kan höja sig till en lyrisk realism som har erinrat litteraturhistorikerna om Dante och Milton är oftattbart för den som är hänvisad att läsa honom på vårt eget språk.

För närvarande finns veterligen ingen svensk som vetenskapligt studerar Swedenborg eller som är villig att reparera de försyndelser som har begåtts i fråga om hans skrifter. Den mystiker som har fänglat Goethe, Schelling, Balzac, Almquist, Coleridge, Emerson, Strindberg och som uppkallat Immanuel Kant till en motskrift förmår inte längre fängsla någon av sina landsmän utanför de trodnes led.

Denna genomgång har givit ett nedslående resultat. Men man kan också anlägga en aspekt som är uppmuntrande. Ingen ung humanist behöver känna någon alexandrerang över att allt redan är upträttat. Länné gav en gång Vetenskapsakademin ett emblem som lät hugga brukade och som föreställer en gammal man som gräver. Det är kulturarbetaren, personifikationen för svensk forskningen. Samtliga originalupplagor av "Uppenbarerlserna" är tryckta utomlands, låt vara i två fall på svenskt initiativ. De har också mer eller mindre fullständigt överflyttats till tyska, franska, engelska. Det viktigaste bidraget till Johannes Magnus' biografi har lämnats av tyskan